

CORVIN MÁTYÁS ÁLTALÁNOS ISKOLA
KERTVÁROSI ÁLTALÁNOS ISKOLÁJA

TÖRTÉNELEM 6. Tanmenet

2017/2018-AS TANÉV

Óraszám: 72 óra (heti 2 óra)

Készítette: Bereczkiné Sörös Judit

Kecskemét, 2017. szeptember 20.

Témák	Óraszám
A középkor Magyarországon. A virágkortól a hanyatlásig	10 óra
A világ és Európa a kora újkorban	12 óra
Magyarország a kora újkorban	15 óra
A forradalmak és a polgárosodás kora Európában	12 óra
A polgárosodás kora Magyarországon	14 óra
Év eleji, év végi ismétlés	7 óra
Projekt óra	2 óra
Összesen	72 óra

A tanmenetben használt kifejezések, rövidítések, kiemelések:

F: fogalmak, szakkifejezések

É: évszámok

N: nevek

T: topográfiai ismeretek

ÉK: értelmező kulcsfogalmak

TK: tartalmi kulcsfogalmak

- 1.) Félkövér betűtípussal szedve: tantárgyi minimumkövetelmények, illetve a sajátos nevelési igényű tanulók számára kijelölt alapkövetelmények, tanulói tevékenységek
- 2.) Kékkel kiemelve : a szabadon felhasznált órakeret. (10%)
- 3.) Zölddel kiemelve: a tanulói tevékenységek oszlopban a kulcskompetenciák, szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

Bevezetés

A tanmenet az EMMI 110/2012 (VI. 4.) Kormányrendelet (NAT 2012), az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet 2.sz. melléklet Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára történelem a Kecskeméti Corvin Mátyás Általános Iskola, Kertvárosi Általános Iskola helyi tanterve a történelem az általános iskolák 5–8. évfolyama számára alapján készült.

Éves órakeret didaktikai felosztása

Új tananyagot feldolgozó óra: 47 óra

Ismétlő, összefoglaló, gyakorló, ellenőrző óra: 23 óra

Projekt óra : 2 óra

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
A KÖZÉPKOR MAGYARORSZÁGON. A VIRÁGKORTÓL A HANYATLÁSIG					
1.	Bevezető óra	Ismerkedés a tanulócsoporttal, a tantárgy éves követelményeivel, a taneszközökkel			
2.-6.	Év eleji ismételés, az ötödikes tanmenet alapján	Az ötödikes tananyag fontosabb személyneveinek, földrajzi neveinek és évszámainak, fogalmainak és összefüggéseinek átisméltése. Az ősmagyar történelem. Az Árpádok kora. Az államalapítás. Szent István örökében. A változások kora. IV. Béla és a tatárveszély.	3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita A történelmi hősök tulajdonságainak és tetteinek értékelése. Történelmi személyek összehasonlítása és értékelése jelentőségük szerint. Vita arról, mitől függ, hogy egy történelmi személyt mennyire tartunk jelentősnek.	Az ötödikes tanmenet alapján a legfontosabb személynevek, fogalmak és évszámok. Földrajzi nevek, személynevek.	

7.	1. Az aranyforint atyja	A lecke I. Károly (Károly Róbert) uralkodásának időszakát mutatja be. Miért versengtek hárman a magyar trónért? Miért kellett Károlyt háromszor is magyar királlyá koronázni? Hogyan állította helyre a rendet, és milyen eszközökkel növelte meg a kincstár bevételeit a király? Érdemes olyan korszakokkal összevetni I. Károly uralmának kezdeti időszakát, amelyek alatt felfordulás volt az országban, például a Szent László uralkodását megelőző évek is szóba kerülhetnek a lecke feldolgozása során. Az aranyforint mint fizetőeszköz lerajzolása. Miért volt fontos a visegrádi királytalálkozó?	1. Ismeretszerzés, tanulás B) A források áttekintése és értékelése. Az ismeretforrások előzetes áttekintése abból a szempontból, hogy milyen kérdésekre adhatnak választ. 2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. Egy korszakon belül lezajlott változások bemutatása különböző szempontok szerint (politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális; helyi, regionális, globális; gyors, lassú, rövid).	F: aranyforint, <i>kiskirályok, kapuadó, harmincadvám, kincstár, pénzverés joga, bányabér, árumegállító jog</i> N: I. Károly, <i>Csák Máté, Zách Felicián</i> É: 1308, 1301, 1335 T: Visegrád, <i>Bécs, Rozgony, Körmöcbánya, Selmechánya, Besztercebánya</i> ÉK: változás és folytonosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték TK: gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, adó, politika, törvény, királyság, kultúra	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

8.	2. A lovagkirály	A középkori Magyar Királyság egyik virágkora Nagy Lajos uralkodásának negyven éve volt. A király testvére meggyilkolásának megbosszulásáért indította nápolyi hadjáratait, először ütközött meg a törökkel, s a lengyel korona is a fejére került. Az utókor azonban törvénykezése miatt tartja elsősorban nagy uralkodónak Lajos királyt: az 1351-ben megalkotott ősiség törvénye közel ötszáz éven keresztül Emellett a kultúra is felvirágzott Nagy Lajos idejében: létrejött az első magyar egyetem Pécsen, Kálti Márk pedig megírta a <i>Képes krónikát</i>. Lajos király uralkodását érdemes összehasonlítani a másik magyar lovagkirály, Szent László időszakával.	3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita A történelmi hősök tulajdonságainak és tetteinek értékelése. Történelmi személyek összehasonlítása és értékelése jelentőségük szerint. Vita arról, mitől függ, hogy egy történelmi személyt mennyire tartunk jelentősnek.	F: nádor, nemes, ősiség, kilenced törvénye, <i>pestis, úriszék, Képes krónika</i> N: I. (Nagy) Lajos, András herceg, Johanna, Toldi Miklós, Kálti Márk É: 1342–1382 T: <i>Nápoly</i> ÉK: változás és folytonosság, történelmi forrás, értelmezés, történelmi nézőpont TK: politika, <i>hadjáratok</i>, állam, törvény, vallás, kultúra	
----	------------------	--	--	--	--

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
10.	5. Hunyadi János, a törökverő	A lecke Hunyadi János erdélyi vajda, majd kormányzó hősi életét és törökellenes háborúit mutatja be. Milyen sikereket és kudarokat élt át Hunyadi a törökkel szemben? Miért nevezzük törökverőnek? Hogyan lett belőle kormányzó? Miért volt nagy jelentőségű a nándorfehérvári diadal? Fontos a Dugovics Titusz- féle legenda .	1. Ismeretszerzés, tanulás B) A források áttekintése és értékelése Az ismeretforrások előzetes áttekintése abból a szempontból, hogy milyen kérdésekre adhatnak választ. 2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése. A történelmi hősök tetteinek megbeszélése abból a szempontból, hogy milyen feladatokkal és problémákkal kellett szembenéznük és azokat hogyan oldották meg, illetve, hogyan a tetteik milyen hatással voltak a többi ember életére. 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok A tanultakkal kapcsolatos helyszínek megmutatása a térképeken.	F: kormányzó, erdélyi vajda, déli végváradak, hosszú hadjárat N: Hunyadi János, I. Ulászló, Dugovics Titusz É: 1456 T: Nándorfehérvár, Várna, Havasalföld, Erdély ÉK: változás és folytonosság, történelmi forrás, történelmi nézőpont TK: politika, háború	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

11.	6. Mátyás, az igazságos	A lecke célja bemutatni Hunyadi Mátyás uralkodását és az udvarában virágkorát élő reneszánsz kultúrát. Hogy történt Mátyás megkoronázása? Mi benne a legenda és mi a valóság? Milyen háborúkat vívott, és milyen területekkel növelte meg az országot? Hogy hívjuk legendás zsoldosseregét és híres hadvezérét? Miért számított Mátyás udvara a reneszánsz kultúra középpontjának? Ki volt Antonio Bonfini és Janus Pannonius? Mik azok a corvinák? A lecke feldolgozása közben választhetünk arra, vajon miért tartja a néphagyomány igazságos és jó királynak Mátyást. Érdemes megnézni a gyerekekkel egy-egy részt a <i>Mesék Mátyás királyról</i> sorozatból, ezután pedig meg lehet beszélni velük, mi a különbség a mesebeli és a valóságos Hunyadi Mátyás alakja között.	2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése. Egyes történelmi szereplők döntéseinek elemzése: célok, rendelkezésre álló információk, megfontolások, feltételezések, személyes motívumok.	F: fekete sereg, corvina, reneszánsz, humanizmus N: Hunyadi Mátyás, Hunyadi László, V. László, Kincsi Pál, Corvin János, Antonio Bonfini, Janus Pannonius É: 1458–1490 T: Visegrád, Kenyérmező, Bécs ÉK: változás és folytonosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték TK: felemelkedés, adó, politika, kultúra, háború	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

12.	7. Válságban az ország!	A lecke II. Ulászló uralkodásán és a Dózsa György vezette parasztfelkelésen keresztül mutatja be, hogy miért volt válságban Magyarország Mátyás király halála után. Hogy került hatalomra II. Ulászló? Mi lett a fekete sereg sorsa? Miért nevezték Dobzse Lászlónak a királyt? Miért tört ki a Dózsa György vezette parasztfelkelés, és mi lett a végkimenetele? Fontos, hogy a parasztsereget először kereszties hadjáratra toborozták. A király és a nemesek, valamint a nemesek és a jobbágyok közötti ellentét bemutatása.	2. Kritikai gondolkodás F) Történelmi problémák felismerése és elemzése. Információk gyűjtése és mérlegelése egy-egy történelmi esemény vagy döntés hátterének megismeréséhez.	F: <i>dobzse, parasztfelkelés</i> N: <i>II. Ulászló, Dózsa György, Szapolyai János</i> É: 1514 T: <i>Temesvár</i> ÉK: változás és folytonosság, történelmi forrás, történelmi nézőpont TK: társadalom, politika	
13.	8. A mohácsi csata	A mohácsi csata az egyik legnagyobb katasztrófa a magyar történelemben. A tragédiát Nándorfehérvár, a legfontosabb végvár török bevétele jelezte előre. A súlyos csatavesztés okainak: a török hadsereg túlerejének és korszerűbb felszereltségének a bemutatása. Tisztázni kell a magyarországi széthúzást, a király fiatalságát és a valódi vezető hiányát.	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. A változások okainak és következményeinek számbavétele és kiértékelése. 3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita. A magyar történelem egy-két fordulópontjának megvitatása: jelentőség, okok, következmények, lehetséges alternatívák lehetőségei stb.	F: <i>zászlósúr</i> N: I. Szulejmán, II. Lajos, Tomori Pál É: 1526 T: Mohács, Török Birodalom ÉK: változás és folytonosság, történelmi forrás, történelmi nézőpont TK: politika	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
14.	Összegzés, gyakorlás	A munkafüzet feladatainak megoldása.			

15.-16.	Összefoglalás, ellenőrzés	A tananyag áttekintése a megadott szempontok szerint. A munkafüzet feladatainak feldolgoztatása. Számonkérés.	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése- A történelmi korszakok vizsgálatához és összehasonlításához használható szempontok (pl. a politikai hatalom jellege és gyakorlásának módja, gazdasági élet, társadalmi rétegek, mindennapi élet, kultúra, vallás) ismerete és használata. 3. Kommunikáció B) Beszámoló készítése. A történelmi személyekről, eseményekről és korszakokról gyűjtött információk összerendezése megadott szempontok szerint.	F: aranyforint, nádor, nemes, ősiség és kilenced törvénye, kormányzó, végvár N: I. Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, I. Szulejmán É: 1308 (I. Károly trónra lépése), 1456 (Nándorfehérvár), 1458–1490 (Hunyadi Mátyás uralkodása), 1526 (a mohácsi vereség) T: Nándorfehérvár, Visegrád, Mohács	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
A VILÁG ÉS EURÓPA A KORA ÚJKORBAN					

17.	9. Felfedezők a tengereken	1492-ben Amerika felfedezésével véget ért a középkor, és kezdetét vette az újkor. A felfedezések megindulása mögött gazdasági okokat kell keresnünk: a portugál felfedezők és Kolumbusz Kristóf is Indiába szerettek volna eljutni, előbbiek Afrika körülhajózásával, utóbbi pedig nyugati irányba történő hajózással. Magellán 1519 és 1522 közötti útja, a Föld első körbehajózása azért is jelentős, mivel kétséget kizáróan bizonyította, hogy bolygónk gömb alakú. Beszélgetni kell a lecke feldolgozása közben a korabeli fejlett hajózási eszközökről.	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. Néhány fontos tudományos felfedezés és technikai találmány jelentőségének értékelése abból a szempontból, hogy mennyire változtatta meg az emberek életét. 3. Kommunikáció B) Beszámoló készítése. Rövid beszámoló készítése a tanultak és az olvasottak alapján.	F: újkor, felfedező, luxuscikkek, Jákob botja, indián N: Kolumbusz, Amerigo Vespucci, Vasco da Gama, Magellán É: 1492 T: Amerika, India, Afrika ÉK: történelmi idő, változás és folytonosság, ok és következmény, jelentőség TK: kereskedelem, gyarmatosítás	
18.	10. A földrészek összekapcsolódása	Amerika felfedezése után kialakult a világkereskedelem. Amerikából Európába nemesfémeket és eddig ismeretlen növényeket szállítottak, Afrikából Amerikába fekete rabszolgákat hurcoltak be, Európából Amerikába kézművestermékeket szállítottak, a Távol-Keletről Európába pedig luxuscikkeket és fűszereket vittek a hajók. Mik azok a gyarmatok? Milyen szörnyűségek történtek Amerika őslakosaival, az indiánokkal? Miért hitték az indiánok a spanyol hódítókat isteneiknek?	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése Egy korszakon belül lezajlott változások bemutatása különböző szempontok szerint (politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális; helyi, regionális, globális; gyors, lassú, rövid távú, hosszú távú). D) Történeti események és jelenségek megfigyelése és összehasonlítása Történelmi kultúrák különböző szempontú összehasonlítása.	F: gyarmat, őslakos, inka, azték, rabszolga-kereskedelem N: Francisco Pizarro É: – T: – ÉK: történelmi idő, változás és folytonosság, ok és következmény értelmezés, jelentőség TK: társadalom, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, gazdaság, termelés, kereskedelem, piac, gyarmatosítás, politika	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

19.	11. A hitviták kora. Protestánsok és katolikusok	Luther Márton 1517-ben fellépett a katolikus egyházban tapasztalható visszaélésekkel, elsősorban a bűcsúcédulák árusításával szemben. A bűcsúcédulák körül kialakuló vita megindította a reformációt, létrejöttek a katolikus egyházból kiváló protestáns egyházak: Luther alapította meg az evangélikus egyházat, Kálvin pedig Genfben a református egyházat. Mi jellemezte a protestáns felekezeteket? Miben különböztek a katolikus egyháztól? Milyen választ adott a katolikus egyház a reformációra? Hasonlítsunk össze egy katolikus és egy protestáns templomot! Mit tudunk a vallásháborúkról és az inkvizícióról?	2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése. Egy társadalmi vagy politikai reformer életének megismerése és bemutatása abból a szempontból, hogy mit és miért akart megreformálni, mennyire sikerült a reformjait megvalósítani. 3. Kommunikáció A) Események, történetek elbeszélése. Egy történelmi esemény vagy eseménysorozat bemutatása az események közötti összefüggések, az okok és következmények bemutatásával. B) Beszámoló készítése. Rövid szöveges leírás, beszámoló készítése képek alapján.	F: reformáció, protestáns, jezsuita, katolikus megújulás, bűcsúcédulák, evangélikus, református, hitvita, inkvizíció, vallásháború N: Luther, Kálvin, Loyola Ignác É: 1517 T:– ÉK: történelmi idő, változás és folytonosság, ok és következmény, történelmi forrás, értelmezés, jelentőség TK: társadalom, vallás, vallásüldözés	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

20.	12. „Bízzál Istenben és tartsd szárazon a puskaport!” Az angol forradalom	A lecke az angol polgárháborúról, Oliver Cromwell egyszemélyi uralmáról szól. Az angol polgári forradalom volt az első, ahol egy bíróság hazaárulás vádjával elítélt egy koronás uralkodót, a királyt pedig nyilvánosan kivégezték. H	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból. Következtetések megfogalmazása magyarázó ábrák alapján. 2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. Egyes történelmi változások jelentőségének megítélése. A változások okainak és következményeinek számbavétele és kiértékelése.	F: alkotmány, <i>parlament, forradalom, puritán, kerekfejek, gavallérok, vashordájúak, alkotmányos királyság, kormány, miniszterelnök</i> N: Cromwell, I. Károly, III. Vilmos É: – T: London, Anglia, Írország, Skócia ÉK: változás és folytonosság, ok és következmény, jelentőség TK: társadalmi csoport, életmód, politika, államszervezet, alkotmányos királyság	
21.	Ismétlés, gyakorlás	A munkafüzet feladatainak megoldása.			
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
22.	13. A Napkirály udvara	XIV. Lajos, a Napkirály az újkori Európa egyik legjelentősebb uralkodója volt. Róla, illetve versailles-i udvaráról szól a lecke. Mi jellemezte a Napkirály abszolút, korlátlan uralkodói hatalmát? Melyik az a három hatalmi ág, amelyik a király kezében összpontosult? Ki volt a király híres pénzügyminisztere, és milyen elvek mentén szervezte meg a francia gazdaságpolitikát? Mi jellemezte a Napkirály hadseregét? Hogy nézett ki és milyen stílusban épült a versailles-i palota? A	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. Egy korszakon belül lezajlott változások bemutatása különböző szempontok szerint (politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális; helyi, regionális, globális; gyors, lassú, rövid távú, hosszú távú). 3. Kommunikáció B) Beszámoló készítése. Rövid beszámoló készítése a tanultak és az olvasottak alapján.	F: manufaktúra, <i>barokk, főhivatalnok, hatalmi ágak</i> N: XIV. Lajos É: – T: Versailles, Párizs ÉK: történelmi idő, változás és folytonosság, értelmezés, jelentőség TK: társadalom, életmód, gazdaság, kereskedelem, politika, állam, államszervezet	

23.	14. Divat az ókortól a Napkirály századáig	A lecke végigkíséri a ruházkodás kultúrtörténetét az ókortól a Napkirály koráig. Milyen növényi és állati eredetű anyagokból készítettek ruhákat a régi emberek? Milyen kiegészítőket hordtak az egyiptomi fáraók vagy az újkori francia emberek? Mi volt a kora újkori parókaviselet divatjának előnye és hátránya? Milyen ruházkodási illemszabályok jellemezték XIV. Lajos udvarát? A lecke feldolgozása közben érdemes a tárgyalt ruházkodási szokásokat a jelenkorral is összehasonlítani.	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból. Az életmód jellegzetességeinek megfigyelése és felismerése képeken. 2. Kritikai gondolkodás D) Történeti események és jelenségek megfigyelése és összehasonlítása. Történelmi korok és kultúrák közötti hasonlóságok és különbségek keresése.	F: <i>gyapot, Selyemúton, tőzsde</i>	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
24.	15. Az ész kora: út a felvilágosodáshoz	Az emberi gondolkodásmód a 16–17. században jelentős változásokon ment keresztül. A középkori világ- és emberképet felváltotta egy másféle szemléletmód. A tudományos gondolkodás is megváltozott, az egyházi tanításokra való hivatkozás helyett az újkori tudósok kísérletekkel és megfigyelésekkel próbálták bizonyítani igazukat. A 18. század a felvilágosodás évszázada. A hatalom többé a közgondolkodás szerint már nem Istentől származik, hanem a néptől. Fontos, hogy ne csak a racionalizmus és a felvilágosodás elveit tanítsuk meg, de hasonlítsuk is össze ezeket az elgondolásokat a középkori világképpel.	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése Annak helyes értelmezése, hogy a történelmi eseményeknek egyszerre többféle oka és többféle következménye lehet; az okok és következmények összegyűjtése, csoportosítása, rangsorolása különböző szempontok szerint.	F: felvilágosodás, világgazdaság, polgárság, népfelvilágosodás elve, Nagy Enciklopédia N: Rousseau, Kopernikusz, Galileo Galilei É: <i>XVIII. század</i> T: – ÉK: történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, értelmezés, jelentőség TK: társadalom, életmód, gazdaság, kereskedelem	

25.	16. A gyarmatokból született nemzet – Az Amerikai Egyesült Államok	Az Amerikai Egyesült Államok volt az első állam, amely a felvilágosodás elveit alkotmányának részévé tette és ennek szellemében szervezte meg önmagát. Milyen követelésekkel lépett fel a tizenhárom amerikai gyarmat az anyaországgal, Angliával szemben? Miért tört ki a függetlenségi háború és mi lett a végkimenetele? Miért fontos okmány a Függetlenségi Nyilatkozat? Ki volt George Washington?	2. Kritikai gondolkodás F) Történelmi problémák felismerése és elemzése Egy állam létrejöttének megismerése és értelmezése az okok és következmények szempontjából. 3. Kommunikáció C) Rajzok, modellek, makettek és tárgyak készítése Rajzos illusztrációk készítése történetekhez.	F: gyarmat , <i>telepesek, puritán, hálaadás ünnepe, bostoni teadélután, Függetlenségi nyilatkozat, alapvető emberi szabadságjogok, versailles-i béke, alapító atyák, elnök, kongresszus, köztársaság</i> N: George Washington É: 1776, 1781, 1783 T: London, Versailles, Amerika, Atlanti-óceán, Boston, Yorktown ÉK: történelmi idő, változás és folytonosság, ok és következmény, jelentőség TK: társadalmi csoport, életmód, város, politika, köztársaság	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
26.	17. Felfedezők és feltalálók	A lecke célja a legjelentősebb találmányok és tudósok bemutatása az ókortól az újkorig. Ki volt Hippokratész, Gutenberg, Leonardo, Kopernikusz, Galileo Galilei ? Miért fontos találmány a csillagászati távcső vagy a mikroszkóp? Miért született annyi új találmány a kora újkorban a megelőző korszakokhoz képest?	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák, vázlatok) készítése. 2. Kritikai gondolkodás F) Történelmi problémák felismerése és elemzése. Miként hatott egyes népek kultúrája másokéra? Ennek a jelenségnek az értelmezése é az emberi kultúra fejlődése szempontjából.	F: <i>mikroszkóp</i> N: Gutenberg, Hippokratész, Leonardo da Vinci, Kopernikusz, Galilei É: <i>16–17. század</i> T: – ÉK: történelmi idő, változás és folytonosság, ok és következmény, történelmi forrás, jelentőség TK: társadalmi csoport, életmód	

27–28.	Összefoglalás, ellenőrzés	A tananyag áttekintése a megadott szempontok szerint. A munkafüzet feladatainak feldolgoztatása. Számonkérés.	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. Annak helyes értelmezése, hogy a történelmi eseményeknek egyszerre többféle oka és többféle következménye lehet; az okok és következmények összegyűjtése, csoportosítása, rangsorolása különböző szempontok szerint. 2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. Különböző fejlődési utak és modellek összehasonlítása, következtetések megfogalmazása a hasonlóságok és a különbségek alapján.	F: újkor, felfedező, gyarmat, manufaktúra, reformáció, protestáns, jezsuita, katolikus megújulás, felvilágosodás, alkotmány N: Kolumbusz, Luther, Kálvin, Cromwell, XIV. Lajos, Rousseau, Washington É: 1492 (Kolumbusz Amerikában), 1517 (Luther fellépése), 1776 (az amerikai Függetlenségi nyilatkozat) T: Amerika, Versailles, London	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
MAGYARORSZÁG A KORA ÚJKORBAN					

29.	18. A három részre szakadt ország	A mohácsi csata után kettős királyválasztás történt: Szapolyai Jánost és Habsburg Ferdinándot is magyar királlyá koronázták. Kettejük küzdelmét kihasználta a török, és 1541-ben elfoglalta Budát. Ezzel három részre szakadt Magyarország. Hódoltságnak a török fennhatóság alá tartozó területeket nevezzük, a Magyar Királysághoz a Habsburgok kezében összpontosuló északi, északnyugati országrészek tartoztak, míg létrejött egy új államalakulat is, az Erdélyi Fejedelemség, amelynek az első fejedelme Szapolyai János fia lett. Milyen volt az élet a Hódoltságban és a Magyar Királyságban? Hasonlítsuk össze a két idegen uralom alatt álló országrészt! Milyen települések voltak a mezővárosok? Miért volt fontos szerepük a török megszállás 150 éve alatt?	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák, vázlatok) készítése. 2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése. Egyes történelmi szereplők döntéseinek elemzése: célok, rendelkezésre álló információk, megfontolások, feltételezések, személyes motívumok. 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok. Történelmi változások azonosítása és bemutatása térképek segítségével.	F: Hódoltság, szultán, janicsár, szpáhi, pasa, rendek, mezőváros N: Szapolyai János, Habsburg Ferdinánd, Izabella királyné É: 1541 T: Bécs, Pozsony, Debrecen, Buda, Török Birodalom, Erdélyi Fejedelemség, Magyar Királyság, Hódoltság, Kecskemét, Tokaj	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

30.	19. Hősök a bástyákon	A lecke Kőszeg 1532-es ostromát, valamint a várháborúk korát tárgyalja. A cél, hogy a tanulók megismerkedjenek a kora újkori magyar történelem legnagyobb hőseinek vitézségével és önfeláldozó hazaszeretetével. Dobó István, Jurisics Miklós, Szondi György, Losonczy István, vagy épp Zrínyi Miklós alakján keresztül a hazaszeretet fontosságát is be lehet mutatni. Nem szabad elfelejtkezni természetesen a névtelen végvári hőökről sem, akik a török elleni harcokban életüket adták Magyarorszáért. A török által ostromolt várakat keressük meg a térképen is!	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. A történelmi események értékelése különböző személyek és csoportok helyzete és érdekei szempontjából. Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák, vázlatok) készítése. 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok. Az események helyszíneinek megkeresése térképen.	F: végvár N: Dobó István, Jurisics Miklós, Szondi György, Losonczy István, Bornemissza Gergely, Zrínyi Miklós É: 1532, 1552, 1566 T: Bécs, Eger, Kőszeg, Temesvár, Szolnok, Veszprém, Drégely, Szigetvár ÉK: történelmi idő, ok és következmény, történelmi nézőpont TK: társadalmi csoport, életmód, politika	
31.	Ágyúk, mozsarak és tarackok a végvári harcokban (Olvasmány)	Az olvasmány célja, hogy bemutassa a várháborúk korának löveg típusait (ágyúk, mozsarak, tarackok), és érzékeltesse a puskapor és a lövegek fontosságát a kora újkori ostromművészetben. Összehasonlíthatjuk a középkori és az újkori ostromtechnikákat és ostromeszközöket az olvasmány feldolgozása során.	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból. Történelmi ismertető vagy magyarázó szöveg lényegének összefoglalása; kérdések megválaszolása, események bemutatása e szöveg segítségével.	F: <i>tűzértség, sereghontó ágyú, löveg, mozsarak, tarackok</i> N: <i>Zrínyi Miklós, Bornemissza Gergely, Gabrieli Rafael</i> É: – T: – ÉK: történelmi idő, változás és folytonosság, <i>jelentőség</i> TK: társadalmi csoport, politika	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

32.	21. Fejedelemség a hegyek között	Az Erdélyi Fejedelemség 1570 és 1630 közötti történelmének, valamint a legjelentősebb erdélyi fejedelmeknek a bemutatása . Mi volt a Partium? Kik harcoltak a tizenöt éves háborúban, és milyen eredménnyel? Miért tört ki a Bocskai-felkelés? Kiket nevezünk hajdúknak? Mi volt Bocskai végrendeletének a lényege? Hogyan sikerült Bethlennek megteremtenie Erdély aranykorát? Erdély speciális helyzetét: ebben az időben Magyarország nagy része török vagy Habsburg-uralom alatt állt, egyedül a fejedelemséget irányították magyarok.	1. Ismeretszerzés, tanulás B) A források áttekintése és értékelése. Az ismeretforrások előzetes áttekintése abból a szempontból, hogy milyen kérdésekre adhatnak választ. E) Az információk rendszerezése és értelmezése. Az információk csoportosítása az esemény, tevékenység vagy jelenség típusa szerint: társadalmi, politikai, gazdasági, tudományos, kulturális, vallási.	F: hajdú , <i>kiváltságlevél, politikai végrendelet</i> N: Bocskai István, Bethlen Gábor, János Zsigmond É: 1570 T: Erdélyi Fejedelemség, Gyulafehérvár, Partium ÉK: történelmi idő, ok és következmény, történelmi nézőpont TK: társadalmi csoport, életmód, gazdaság, politika, birodalom	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
33.	22. Harc a kétfejű sással	A lecke Zrínyi Miklós életét, valamint a 17. századi Habsburg-ellenes mozgalmakat mutatja be.	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. A tettek és a következmények közötti kapcsolatok felismerése. A történelmi események értékelése különböző személyek és csoportok helyzete és érdekei szempontjából.	F: kuruc N: Zrínyi Miklós, Wesselényi Ferenc, Thököly Imre, Zrínyi Ilona ÉK: történelmi idő, ok és következmény, értelmezés TK: adó, politika, vallásüldözés	
34-35.	Ismétlés, gyakorlás Részösszefoglalás	A munkafüzet feladatainak megoldása. Kiselőadások meghallgatása. PPT bemutatók megtekintése			

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
36.	23. A török kiűzése Magyarországról	Hány évig állt Buda városa török uralom alatt? Milyen európai szövetségnek sikerült kiűznie a törököt Magyarországról? Vajon miért nem tudták korábban felszabadítani az országot?	3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita. A magyar történelem egy-két fordulópontjának megvitatása: jelentőség, okok, következmények, lehetséges alternatívák lehetőségei stb. 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok. Történelmi változások azonosítása és bemutatása térképek segítségével.	F: <i>Szent Liga</i> N: <i>Lotaringiai Károly</i> É: 1683, 1686, 1699 T: Bécs	
37-38.	24. „Buzgóság a haza szabadsága iránt”: A Rákóczi- szabadságharc	A lecke a Rákóczi-szabadságharc történetét dolgozza fel. Miért tört ki a felkelés? Miért II. Rákóczi Ferenc lett a vezetője? Az ónodi országgyűlés, mint a szabadságharc csúcspontja és a Habsburg-ház trónfosztása. Miért bukott meg a szabadságharc? Fontos tudatosítanunk a tanulóknak, hogy Rákóczi harcai nem voltak hiábavalóak, hiszen a magyarországi rendek visszanyerték jogaikat, és a Habsburg Birodalmon belül viszonylagos önállóságot élvezett ezután az ország. Közös tábló készítése a szabadságharcról kiscsoportokban.	2. Kritikai gondolkodás F) Történelmi problémák felismerése és elemzése. A probléma lehetséges megoldásait jelentő feltevések megfogalmazása, a feltevések helyességének ellenőrzése. 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok. A történelmi térképekről leolvasható információk azonosítása és értelmezése.	F: kuruc, labanc, libertas N: II. Rákóczi Ferenc É: 1703–1711, 1707 T: <i>Ónód</i> ÉK: változás és folytonosság, ok és következmény, történelmi nézőpont TK: társadalom, életmód, adó, politika, birodalom	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
39.	25. Magyarország a Habsburg Birodalomban	A török kiűzése után Magyarországon jelentős gazdasági és társadalmi változások zajlottak. Az elnéptelenedett vidékek lakosságát szervezett betelepítésekkel kellett pótolni, emiatt azonban a 18. század végére a nemzetiségek száma meghaladta a magyarokét. A korabeli történetek a 20. század tragikus eseményeire is komoly hatással voltak. Milyen rendeletek jellemezték Mária Terézia egyeduralmát? A magyar társadalom a 18. század közepén.	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. Egy korszakon belül lezajlott változások bemutatása különböző szempontok szerint (politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális; helyi, regionális, globális; gyors, lassú, rövid távú, hosszú távú). 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok. Történelmi változások azonosítása és bemutatása térképek segítségével.	F: 3 B (=bevándorlás, belső vándorlás, betelepítés), úrbér, zsellér, örökös tartományok, vámbatár, bocskoros, bétszihafás, kutyabőrös nemes N: Mária Terézia É: 1740–1780 T: – ÉK: történelmi idő, változás és folytonosság, ok és következmény TK: társadalom, társadalmi csoport, politika, rendelet, birodalom, nemzetiség, életmód, adó	
40.	26. Boldoggá tenni Magyarországot	A lecke célja bemutatni II. József uralmát és legfontosabb törvényeit. A türelmi rendelet, a jobbágyrendelet, a nyelvrendelet és a vármegyéket eltörlő, kerületi rendszert bevezető rendelet a felvilágosodás eszmeiségének jegyében születtek, azonban népszerűtlenné tették az uralkodót. Halálos ágyán a „kalapos király” is belátta, hogy reformjai túlságosan gyors változásokat idéztek elő, ezért a jobbágy- és a türelmi rendelet kivételével az összes rendelkezését visszavonta. Vizsgáljuk meg, mik voltak az uralkodó szándékai a rendeleteivel, és ezeket mennyire sikerült megvalósítania!	2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése. A tanulságok levonása történelmi személyek tettei alapján. C) A történelmi változások nyomon követése. Egy korszakon belül lezajlott változások bemutatása különböző szempontok szerint (politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális; helyi, regionális, globális; gyors, lassú, rövid távú, hosszú távú).	F: türelmi rendelet, jobbágyrendelet N: II. József É: 1780–1790 T: – ÉK: változás és folytonosság, ok és következmény, történelmi nézőpont TK: társadalom, adó, politika, állam, rendelet, birodalom, vallás	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
41.	Összegzés, gyakorlás	A munkafüzet feladatainak megoldása.			
42–43.	Összefoglalás, ellenőrzés	A tananyag áttekintése a megadott szempontok szerint. A munkafüzet feladatainak feldolgoztatása. Számonkérés.	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. Egy korszakon belül lezajlott változások bemutatása különböző szempontok szerint (politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális; helyi, regionális, globális; gyors, lassú, rövid távú, hosszú távú). 4. Tájékozódás térben-időben A) Kronológiai feladatok. Egy eseménysorozat (pl. várháborúk kora) egyes történéseinek helyes időrendbe rakása.	F: végvár, Hódoltság, szultán, szpáhi, janicsár, kuruc, labanc, hajdú, úrbér, jobbágyrendelet, zsellér, betelepítés, türelmi rendelet N: Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós, II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József É: 1541 (Buda török kézen), 1552 (a „nagy várháborúk” éve), 1686 (Buda visszavívása), 1703–1711 (a Rákóczi-szabadságharc), 1740–1780 (Mária Terézia) T: Pozsony, Bécs, Erdélyi Fejedelemség, Eger, Gyulafehérvár, Debrecen	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
A FORRADALMAK ÉS A POLGÁROSODÁS KORA EURÓPÁBAN					
44.	27. A francia forradalom első szakasza	XVI. Lajos király korában túlköltekezett a francia állam, és az éhínség is nehezítette az ország helyzetét. Az uralkodó összehívta a rendi gyűlést, azonban nem teljesítette a harmadik rend követeléseit. A felvilágosodás szellemisége által mozgatott képviselők nemzetgyűléssé alakultak át, a király viszont katonaságot mozgósított. Bastille ostromával 1789 nyarán kitört a francia forradalom. Milyen elvek jellemezték az Emberi és polgári jogok nyilatkozatát? Mit jelent a népfelség elve? Miért fontos, hogy a nyilatkozat minden embert egyenlőnek nyilvánított?	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. A változások okainak és következményeinek számbavétele és kiértékelése. Egyes történelmi változások jelentőségének megítélése. 3. Kommunikáció B) Beszámoló készítése. Rövid beszámoló készítése a tanultak és az olvasottak alapján.	F: népfelség elve, forradalom, államadósság, röpirat, panaszfüzet, a harmadik rend, nemzetgyűlés, labdabázi eskü, Bastille, alkotmányozó nemzetgyűlés, Emberi és polgári jogok nyilatkozata N: XVI. Lajos É: 1789 T: Párizs, Franciaország, Versailles	

45.	28. Alkotmányos királyság és terror Franciaországban	Mi a különbség a királyság és az alkotmányos királyság között? Miért fejezték le XVI. Lajost? A király életét és végzetét össze lehet hasonlítani I. Károly angol király sorsával. A jakobinusok és vezéralakjaik: Robespierre, Danton, Saint-Just, Marat. A jakobinusok legfontosabb intézkedései. A guillotine mint a jakobinus terror jelképe. Miért bukott meg Robespierre? Meg lehet beszélni a tanulókkal, hogy a francia forradalom meddig követte a felvilágosodás elveit és mikortól vált vállalhatatlanná.	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. A tettek és a következmények közötti kapcsolatok felismerése. 2. Kritikai gondolkodás D) Történeti események és jelenségek megfigyelése és összehasonlítása Történelmi párhuzamok keresése. 4. Tájékozódás térben-időben A) Kronológiai feladatok. A történelmi tájékozódást segítő fontos események sorrendbe állítás, illetve időpontjának megjegyzése.	F: jakobinus , <i>alkotmányos királyság, miniszter, nemzetgyűlés, vétőjog, szólás- és sajtószabadság, nyaktíló, infláció, terror</i> N: Robespierre, Danton É: 1792, 1793, 1794 ÉK: ok és következmény, történelmi nézőpont TK: társadalom, társadalmi csoport, életmód, gazdaság, pénzgazdálkodás, politika, államforma, királyság, köztársaság	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
46.	29. Napóleon hatalomra jutása	Bonaparte Napóleon az újkor talán legkalandosabb életű, legtehetségesebb hadvezére volt, aki kismemesi sorból előbb az ország leghíresebb hadvezérévé, majd első konzullá, végül pedig francia császárrá küzdötte fel magát. A lecke Napóleon felemelkedését és uralkodásának első szakaszát mutatja be. Milyen törvényeket hozott a császár? Mi volt híres törvénykönyvének a neve és miért számított egyedülállónak abban a korban? Milyen eszmék hatották át Napóleon Franciaországát? Mi jellemezte a császár hadseregét? A győri csata.	2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése. Egyes történelmi szereplők döntéseinek elemzése: célok, rendelkezésre álló információk, megfontolások, feltételezések, személyes motívumok. D) Történeti események és jelenségek megfigyelése és összehasonlítása. Bel- és külpolitikai döntések és események közötti összefüggések megfigyelése és értékelése.	F: Code Napoleon , <i>tömeghadsereg, katonai diktatúra, katonai szervezet, császár</i> N: Napóleon, Mária Lujza, Nelson admirális É: 1799, 1804, 1805, 1809 T: <i>Korziika, Párizs, Trafalgar, Győr</i> ÉK: ok és következmény, tény és bizonyíték, értelmezés, jelentőség TK: társadalom, erőforrás, politika, pénzgazdálkodás, nemzet, államforma	

47.-48.	30. Napóleon tündöklése és bukása	A lecke Napóleon uralkodásának második szakaszát mutatja be. Mi jellemezte Napóleon Franciaországát 1810 körül, a császár uralkodásának csúcspontján? Az Oroszország elleni hadjárat mint fordulópont. Napóleon első bukása: a lipcsei népek csatája. A dicsőséges száz nap Napóleon visszatérése, majd veresége Waterloo mellett. A császár száműzetése és a Bourbonok visszatérése. Vajon mi okozta Napóleon bukását? Hogyan értékeljük Napóleon alakját?	2. Kritikai gondolkodás F) Történelmi problémák felismerése és elemzése. A problémák lényegére irányuló kérdések megfogalmazása. 3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita. A történelmi hősök tulajdonságainak és tetteinek értékelése.	F: <i>kontinentális zárlat, felperzselt föld taktikája, Bourbonok</i> N: <i>Kutuzov tábornok, XVIII. Lajos</i> É: 1810, 1812, 1813, 1814, 1815 T: Waterloo, <i>Borogyino, Moszkva, Lipcse, Elba szigete, Szent Ilona szigete</i>	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

49–50.	32. Forradalom az iparban és a mezőgazdaságban	A lecke célja bemutatni az ipari forradalmat az előzményeivel és a hatásaival együtt. Mi az a kapitalizmus? Melyek voltak a legfontosabb találmányok az ipari forradalom idején? Ki találta fel a gőzgépet, az ipari szövőszéket, a fonógépet, a gőzmozdonyt és a gőzhajót? Milyen hatást gyakorolt a gazdaságra a vas- és gépipar fejlődése, valamint a vasúthálózatok kiépülése? Hogyan forradalmasította a hírközlést Morse találmánya? Érdemes összehasonlítani az ipari forradalom előtti világot az ipari forradalom utáni élettel.	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák, vázlatok) készítése. 2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. A közlekedés fejlődésének bemutatása képek segítségével. Néhány fontos tudományos felfedezés és technikai találmány jelentőségének értékelése abból a szempontból, hogy mennyire változtatta meg az emberek életét.	F: ipari forradalom, tőkés, bér munkás, kapitalizmus, vetésforgó, repülővetélő, „Fonó Jenny”, gőzgép, gyár, tömegtermelés, Morse-ábécé N: James Watt, John Kay, James Cartwright, James Hargreaves, Robert Fulton, George Stephenson, Samuel Morse É: 18. század második fele – 19. század eleje T: Anglia ÉK: történelmi idő, ok és következmény, tény és bizonyíték, TK: társadalom, társadalmi csoport, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, termelés, erőforrás, piac
--------	--	---	--	--

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
51.	33. Változások a társadalomban	A lecke az ipari forradalom által gerjesztett társadalmi változásokkal foglalkozik. A népesség száma a 19. század folyamán többszörösére növekedett, az emberek vidékről beköltöztek a nagyvárosokba, létrejötték az első nagy ipartelepek. A társadalom átalakult, a vidéki földbirtokosok többségéből tőkések, a parasztok többségéből pedig bérmunkások lettek. Miért voltak a munkások kiszolgáltatott helyzetben? Milyen körülmények között dolgoztak? Miért és hol jöttek létre az első munkásmozgalmak, és milyen követelésekkel léptek fel? Milyen politikai jogokat követeltek maguknak?	2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése. A történelmi eseményekkel kapcsolatos véleményeket befolyásoló egyéni és közösségi érzések, tapasztalatok, motívumok megértése. C) A történelmi változások nyomon követése. Egy korszakon belül lezajlott változások bemutatása különböző szempontok szerint (politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális; helyi, regionális, globális; gyors, lassú, rövid távú, hosszú távú). A változások okainak és következményeinek számbavétele és kiértékelése.	F: ipari forradalom, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, <i>iparvidék, városnegyed, munkásmozgalmak, gépromboló mozgalom, szakszervezet, sztrájk, általános, titkos választójog</i> ÉK: történelmi idő, ok és következmény, tény és bizonyíték TK: társadalom, társadalmi csoport, népességregbanás, migráció, életmód, város, termelés, gazdaság, piac, pénzgazdálkodás	

52.	34. Betegségek, járványok, egészségügy	A járványok bizonyos időközönként megtizedelték az emberi közösségeket. A pestis és a himlő szedte a legtöbb áldozatot a középkorban és az újkorban. Az ipari forradalom idején azonban fejlődtek a higiéniai viszonyok (csatornázás, fertőtlenítés), közkórházakat hoztak létre, védőoltásokat fejlesztettek ki, ezekkel az eljárásokkal pedig sikerült visszaszorítani a nagy járványokat. Olyan nagyhírű orvosok tevékenykedtek a 19. században, mint Edward Jenner vagy Semmelweis Ignác, az anyák megmentője.	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése Az emberek hajdani és mai életmódjának összehasonlítása saját tapasztalatok, elbeszélések, leírások és képek alapján. D) Történeti események és jelenségek megfigyelése és összehasonlítása Az információk elhelyezése nagyobb összefüggésrendszerben azokra az ismeretekre támaszkodva, amelyekkel már az adott eseményre, korszakra, illetve a hasonló történelmi szituációkra vonatkozóan rendelkezünk.	F: pestis, himlő, kolera, bűcsújárás, védőoltás, közkórház, csatornázás N: Edward Jenner, Semmelweis Ignác É: <i>1351, 1456, 1664, 19. század</i> T: <i>London</i> ÉK: történelmi idő, ok és következmény, tény és bizonyíték, jelentőség, történelmi nézőpont TK: társadalom, népességszám, életmód, város, vallás	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
53.	Hogyan élnek az angol munkások? (Olvasmány)	Az olvasmány a 19. századi angol munkások életét és mindennapjait dolgozza fel. Hol laktak? Mit ettek? Mennyit dolgoztak? Miért volt sanyarú az életük? A korabeli gyermekmunka megismerésén keresztül hasonlítsuk össze egy 19. századi munkásgyerek és egy mai iskolás életét is.	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból. Történelmi ismertető vagy magyarázó szöveg lényegének összefoglalása; kérdések megválaszolása, események bemutatása e szöveg segítségével. 2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. Az emberek hajdani és mai életmódjának összehasonlítása saját tapasztalatok, elbeszélések, leírások és képek alapján.	F: <i>munkáscsalád</i> N: – É: – T: <i>Liverpool</i> ÉK: ok és következmény, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont TK: társadalmi csoport, életmód, város, termelés, pénzgazdálkodás	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

54–56.	Összefoglalás, ellenőrzés	A tananyag áttekintése a megadott szempontok szerint. A munkafüzet feladatainak feldolgoztatása. Számonkérés.	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. Annak helyes értelmezése, hogy a történelmi eseményeknek egyszerre többféle oka és többféle következménye lehet; az okok és következmények összegyűjtése, csoportosítása, rangsorolása különböző szempontok szerint. F) A történelmi kulcsfogalmak ismerete és alkalmazása. A ismeretek rendszerezése, a történelmi megismerést elősegítő általánosítások megfogalmazása történelmi fogalmak segítségével.	F: népfelség elve, jakobinus, polgári nemzet, ipari forradalom, tőkés, bér munkás, kapitalizmus, <i>eszmék</i> N: XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt É: 1789 (a francia forradalom kezdete), 1815 (a waterlooi csata) T: Párizs, Waterloo	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
A POLGÁROSODÁS KORA MAGYARORSZÁGON					

57.	36. Magyarország a napóleoni háborúk korában	A lecke a 19. század elejének Magyarországot mutatja be. Miért támogatta a magyar nemesség a Habsburgokat a Napóleon elleni harcokban? Hogyan húztak hasznát a háborúból a magyar előkelők? Mi történt a győri csatában és miért így alakult az ütközet kimenetele? Miért kellett leértékelni a papírpénzeket? Ki volt Festetics György?	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. Eseményekről, jelenségekről szerzett információk rendezése okok és következmények szerint.	F: <i>Georgikon, kúria, pénzümlés</i> N: Napóleon, Festetics György, I. Ferenc É: 1809 T: <i>Keszthely, Bécs, Győr</i> ÉK: történelmi idő, ok és következmény, történelmi nézőpont TK: társadalmi csoport, forradalom, életmód, gazdaság, pénzgazdálkodás, politika	
58.	37. A reformkor hajnalán	A lecke célja, hogy bemutassa a reformkor kezdeti éveit, az 1820-as évek második felének Magyarországot, valamint Széchenyi István fiatalkorát. A magyar történelem melyik időszakát nevezzük reformkornak? Milyen volt a magyar országgyűlés ebben az időszakban? Hol ülésezett? Hány részből állt és kik vehettek részt az ülésein? Hogy születtek a törvények? Hogyan lett a kozmopolita Széchenyiből szülőföldjéért aggódó magyar hazafi? Hogyan alapította meg a Magyar Tudós Társaságot? Miről szól <i>Hitel</i> című munkája? Milyen eszmék hatották át Széchenyi gondolatait és tetteit?	2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése. Egy társadalmi vagy politikai reformer életének megismerése és bemutatása abból a szempontból, hogy mit és miért akart megreformálni, mennyire sikerült a reformjait megvalósítani. F) Történelmi problémák felismerése és elemzése. Következtetések és további kérdések megfogalmazása a vizsgált problémával kapcsolatban.	F: rendi országgyűlés, alsótábla, felsőtábla, reformkor, közteherviselés, felirat, Magyar Tudós Társaság, Hitel N: Széchenyi István, Wesselényi Miklós, I. Ferenc É: 1825, 1830 T: Pozsony, Nagycenk ÉK: ok és következmény, tény és bizonyíték, jelentőség, történelmi nézőpont TK: társadalmi csoport, politika, nemzet, életmód, gazdaság, termelés	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

59.	Széchenyi István országépítő tevékenysége (Olvasmány)	Az olvasmány célja bemutatni, hogy Széchenyi István, a legnagyobb magyar milyen tettekkel segítette a reformkori Magyarország fejlődését. A lóversenysport és a lótenyésztés hazai meghonosítása, a Magyar Tudós Társaság és a Nemzeti Kaszinó megalapítása, a Lánchíd építésének szorgalmazása, az Al-Duna és a Tisza szabályozása, valamint a balatoni gőzhajózás megindítása is a nevéhez fűződik.	1. Ismeretszerzés, tanulás C) Ismeretszerzés elsődleges forrásokból. Képek, plakátok, fényképek felhasználása a történelmi ismeretszerzéshez. 2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése. A történelmi hősök tetteinek megbeszélése abból a szempontból, hogy milyen feladatokkal és problémákkal kellett szembenéznük és azokat hogyan oldották meg, illetve, hogy a tetteik milyen hatással voltak a többi ember életére. 3. Kommunikáció A) Események, történetek elbeszélése. Egy híres ember életútjának rövid bemutatása.	F: <i>lóverseny, Magyar Tudományos Akadémia, Nemzeti Kaszinó, részvénytársaság, Lánchíd, bengermalom, Pesti Magyar Kereskedelmi Bank</i> N: <i>Adam Clark</i> É: – T: <i>Pest-Buda</i> ÉK: történelmi forrás, tény és bizonyíték, jelentőség TK: életmód, város, gazdaság, adó, politika, nemzet	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

60.	38. Az első reformországgyűlés	A lecke célja bemutatni az 1832 és 1836 között ülésező első reformországgyűlést és legfontosabb törekvéseit. Milyen elképzelések születtek a jobbágycéldés megoldására? Mi a különbség az önkéntes és a kötelező örökváltság között? Mi volt a nyelvújító mozgalom, és mikor lett a magyar az ország államnyelve? Ki volt Kölcsey Ferenc, Kossuth Lajos, Deák Ferenc és Wesselényi Miklós? Hogyan reagált Metternich kancellár és a bécsi udvar a reformellenzék törekvéseire? Kiket börtönöztek be és mi lett végül a sorsuk?	2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. Egy korszakon belül lezajlott változások bemutatása különböző szempontok szerint (politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális; helyi, regionális, globális; gyors, lassú, rövid távú, hosszú távú). F) Történelmi problémák felismerése és elemzése. Arra vonatkozó javaslatok megfogalmazása, hogy miként tudunk egy történelmi kérdés végére járni.	F: <i>kolera, reformországgyűlés, jobbágycéldés, önkéntes örökváltság, kötelező örökváltság, nyelvújító mozgalom, Országgyűlési Tudósítások, politikai fogoly, magyar nemzeti ébredés, államnyelv</i> N: Kölcsey Ferenc, Wesselényi Miklós, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Metternich, Lovassy László É: 1832–1836, 1844 T: <i>Magyar Királyság, Fehvidék</i> ÉK: ok és következmény, történelmi forrás, értelmezés, jelentőség, történelmi nézőpont TK: társadalom, társadalmi csoport, identitás, életmód, gazdaság, termelés, pénzgazdálkodás, adó, politika, nemzet	
61.	Az árvízi hajós (Olvasmány)	Az olvasmány az árvízi hajós, Wesselényi Miklós életét mutatja be. Hogy telt gyermek- és ifjúkora? Hogyan barátkozott össze Széchenyi Istvánnal? Milyen nézeteket vallott a jobbágycéldésről? Milyen szerepe volt a reformországgyűléseken? Milyen hőstettet hajtott végre az 1838-as nagy pesti árvíz során? Milyen betegséggel küzdött életének utolsó éveiben?	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból. Történelmi ismertető vagy magyarázó szöveg lényegének összefoglalása; kérdések megválaszolása, események bemutatása e szöveg segítségével. A szereplők tulajdonságainak, döntéseinek, tetteinek bemutatása és jellemzése.	F: jobbágycéldés, felségsértés N: Wesselényi Miklós, Széchenyi István, <i>József nádor, Festetics György, Berzsenyi Dániel, Kisfaludy Sándor, Kazinczy Ferenc</i> ÉK: tény és bizonyíték, jelentőség, történelmi nézőpont TK: életmód, politika, nemzet	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

	Deák Ferenc politikai pályája (Olvasmány)	Deák Ferenc politikai pályájáról szól az olvasmány. Hogy telt ifjúkora? Milyen szerepet töltött be a reformországgyűléseken? Milyen posztot viselt az első független, felelős magyar kormányban? Miért volt nagy szerepe az 1867-es kiegyezésben? Hasonlítsuk össze életét Széchenyiével és Wesselényiével!	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból. A szereplők tulajdonságainak, döntéseinek, tetteinek bemutatása és jellemzése. 3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita. A történelmi hősök tulajdonságainak és tetteinek értékelése.		
62.	39. Kossuth Lajos politikai tevékenysége a reformkorban	Kossuth Lajos Széchenyi István mellett a magyar reformkor legkiemelkedőbb alakja. Miért volt fontos a Kossuth által szerkesztett Pesti Hírlap az 1840-es években? Mi a jelentősége a Védegyletnek? Mi volt Kossuth programja? Miben különböztek elképzelései Széchenyi elgondolásaitól? Elemezzük és értékeljük a Kossuth–Széchenyi-vitát! Miért vált végül Kossuth népszerűbbé Széchenyinéél? Tisztázzuk, hogy vitáik ellenére a két magyar politikus kölcsönösen tisztelték és elismerték egymást!	2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése. A történelmi hősök tetteinek megbeszélése abból a szempontból, hogy milyen feladatokkal és problémákkal kellett szembenéznük és azokat hogyan oldották meg, illetve, hogy a tetteik milyen hatással voltak a többi ember életére. F) Történelmi problémák felismerése és elemzése. A problémák lényegére irányuló kérdések megfogalmazása.	F: cenzúra, jobbagyfelszabadítás, Pesti Hírlap, Védegylet, érdekegyesítés N: Kossuth Lajos É: 1844 T: – ÉK: ok és következmény, történelmi forrás, értelmezés, történelmi nézőpont TK: politika, nemzet, gazdaság	
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés

63.	40. Magyarország fejlődése az 1840-es években	Magyarországon az 1840-es években fellendült a gazdasági élet, és virágzott a kultúra. A városi lakosság számaránya megsokszorozódott, a törvény pedig mindenkinek jogot biztosított a gyáralapításra. 1842-ben megalakult a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank. Kik voltak a reformkor legnagyobb művészei? Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Arany János, valamint Jókai Mór számítottak a korszak leghíresebb költőinek és íróinak. Erkel Ferenc és Liszt Ferenc világszínvonalú zeneszerzőink. A reformkor kiváló építész a Nemzeti Múzeum megalkotója, Pollack Mihály, valamint Hild József. Melyek voltak az első magyar politikai pártok és milyen eszmeiség jellemezte őket?	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. Adatok és információk csoportosítása és rendszerezése különböző szempontok szerint. 2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. Egy korszakon belül lezajlott változások bemutatása különböző szempontok szerint (politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális; helyi, regionális, globális; gyors, lassú, rövid távú, hosszú távú).	F: ipari forradalom, romantika, Nemzeti Színház, klasszicista stílus, Konzervatív Párt, Ellenzéki Párt, Ellenzéki nyilatkozat, Pilvax kávéház N: Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Vörösmarty Mihály, Arany János, Jókai Mór, Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Pollack Mihály, Hild József, Vasvári Pál, Táncsics Mihály É: – T: Pest-Buda ÉK: ok és következmény, tény és bizonyíték, értelmezés, jelentőség TK: társadalom, forradalom, életmód, város, gazdaság, politika, nemzet	
64.	Ismétlés, gyakorlás Részösszefoglalás	A munkafüzet feladatainak megoldása.			

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
65.	41. A forradalom kezdete	1848 tavaszán egész Európán forradalmi hullám söpört végig. A bécsi forradalom hírére a pozsonyi országgyűlés megszavazta Kossuth javaslatait, március 15-én pedig kitört a pesti forradalom. Mi történt ezen a nevezetes napon? Kik voltak a márciusi ifjak? Hol nyomtatták ki a tizenkét pontot és Petőfi versét, a <i>Nemzeti dalt</i>? Mi történt a Nemzeti Múzeum előtt? Kit szabadítottak ki a budai várból a forradalmárok? Az első független, felelős magyar kormány megalakulása Batthyány Lajos miniszterelnök vezetésével. Az áprilisi törvények megalkotása.	2. Kritikai gondolkodás B) Emberi magatartások és döntések megfigyelése. Egyes történelmi szereplők döntéseinek elemzése: célok, rendelkezésre álló információk, megfontolások, feltételezések, személyes motívumok. 3. Kommunikáció F) Beszélgetés és vita. A magyar történelem egy-két fordulópontjának megvitatása: jelentőség, okok, következmények, lehetséges alternatívák lehetőségei stb.	F: közteherviselés, jobbágyfelszabadítás, felelős kormány , „ <i>márciusi ifjak</i> ”, <i>tizenkét pont, új kormány, áprilisi törvények</i> N: Batthyány Lajos, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Széchenyi István É: 1848. március 15., 1848. április 11. T: Pest-Buda, Párizs, Bécs, Pozsony ÉK: történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, jelentőség TK: társadalom, forradalom, város, politika, állam, nemzet	
66.	42. Az áprilisi törvények	Az áprilisi törvények bemutatása és korszakos jelentőségük érzékeltetése. Az alig néhány hét alatt megalkotott rendelkezések eltörölték a közel ötszáz éven át érvényben lévő ősiség törvényét, a Szent István által több mint nyolcszáz éve bevezetett tizedet, a robotot és az úriszék intézményét. Rendelkeztek a jobbágyfelszabadításról és a közteherviselésről. Eltörölték a cenzúrát, érvényesült a sajtószabadság. Törvény született Magyarország és Erdély egyesítéséről is. A törvények egyedüli hiányossága a nemzetiségek követeléseinek figyelmen kívül hagyása volt.	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. A történelmi események értékelése különböző személyek és csoportok helyzete és érdekei szempontjából. 2. Kritikai gondolkodás C) A történelmi változások nyomon követése. Egyes történelmi változások jelentőségének megítélése.	F: választójog, jobbágyfelszabadítás, cenzúra, sajtószabadság, népképviselői országgyűlés, közteherviselés, nemzetőrség, nemzetiségek N: É: T: Erdély	

Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
67.	43. Támadás az alkotmányos Magyarország ellen	A lecke a szabadságharc első hónapjait mutatja be 1849 elejéig. Miért a nemzetiségeket uszította a bécsi udvar Magyarország ellen? Mik voltak a nemzetiségek követelései? Ki volt Jelačić, és milyen eredménnyel támadt az országra? A pákozdi csata és az újabb bécsi forradalom. A schwechati vereség. V. Ferdinánd lemondása és Ferenc József császárrá koronázása. A Habsburg-ellentámadás megindulása és a magyar visszavonulás.	1. Ismeretszerzés, tanulás E) Az információk rendszerezése és értelmezése. A történelmi események értékelése különböző személyek és csoportok helyzete és érdekei szempontjából. 3. Kommunikáció A) Események, történetek elbeszélése. Egy történelmi esemény vagy eseménysorozat bemutatása az események közötti összefüggések, az okok és következmények bemutatásával. 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok. Az események helyszíneinek megkeresése térképen.	F: honvédség , <i>Redoute</i> , <i>Kossuth-bankó</i> , Országos Honvédelmi Bizottmány , <i>egy politikai nemzet</i> N: Jelačić, Görgei Artúr, Bem József, Móga János, V. Ferdinánd, Ferenc József, Lebstüek Mária, Dembinski É: 1848. július 11., 1848. szeptember 29., 1848. október 6., 1849 T: Debrecen, Pákozd, Bécs, Olmütz, Schwechat ÉK: ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, jelentőség TK: társadalmi csoport, identitás, forradalom, politika, állam, nemzet	
68.	44. A dicsőséges tavaszi hadjárat A szabadságharc veresége	A dicsőséges tavaszi hadjárat sikereinek és következményeinek bemutatása. A hatvani, a tápióbicskei és az isaszegi csatában is győzedelmeskedett a honvédség a császári csapatok felett, május végén pedig visszafoglalták Budát, és az ország egésze felszabadult. A Habsburg-ház trónfosztása 1849. április 14-én a debreceni református Nagytemplomban. Kossuth Lajost Magyarország kormányzó-elnökévé választották, és kiadták a Függetlenségi nyilatkozatot. Hangsúlyozni kell, hogy a magyar	1. Ismeretszerzés, tanulás D) Ismeretszerzés másodlagos forrásokból. A cselekmény egyes körülményeinek (szereplők, helyszín, idő) azonosítása. 4. Tájékozódás térben-időben B) Topográfiai feladatok. Az események helyszíneinek megkeresése térképen.	F: trónfosztás , <i>Függetlenségi nyilatkozat, kormányzó-elnök, dicsőséges tavaszi hadjárat</i> N: Görgei Artúr, Kossuth Lajos, Windischgrätz É: 1849. április 14., 1849. május 21. T: Isaszeg, Buda, Debrecen, Hatvan, Tápióbicske, Vác, Nagysalló, Komárom ÉK: ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, jelentőség, történelmi nézőpont TK: politika, államforma, nemzet	

		csapatok annak ellenére legyőzték a császári seregeket, hogy azok számbeli fölényben voltak. Az orosz beavatkozás. A szabadságharc veresége.			
Témák órákra bontása	Az óra témája (tankönyvi lecke) vagy funkciója	Célok, feladatok	Fejlesztési terület	Ismeretanyag	Megjegyzés
69.	Összefoglalás, ellenőrzés	A tananyag áttekintése a megadott szempontok szerint. A munkafüzet feladatainak feldolgoztatása. Számonkérés.	3. Kommunikáció A) Események, történetek elbeszélése Híres emberek életútjának bemutatása különböző szöveges és képi források felhasználásával. F) Beszélgetés és vita. A magyar történelem egy-két fordulópontjának megvitatása: jelentőség, okok, következmények, lehetséges alternatívák lehetőségei stb. 4. Tájékozódás térben-időben A) Kronológiai feladatok. Kiemelkedően fontos történelmi fordulópontot jelentő események időpontjának pontos felidézése.		

70.	Év végi összefoglalás, Értékelés A tanév zárása.		3. Kommunikáció A) Események, történetek elbeszélése	A tanév folyamán előforduló minimum követelmények felidézése és ismételése.	
71-72.	Öko-projekt	Év közben beépítendő			